

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
KHOA KẾ TOÁN**

CHỦ BIÊN: PGS. TS. NGUYỄN NĂNG PHÚC

**GIÁO TRÌNH
PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH**

(TÁI BẢN LẦN THỨ NHẤT CÓ SỬA CHỮA BỔ SUNG)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN

HÀ NỘI - 2011

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	1
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN CỦA PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	11
1.1. KHÁI NIỆM, Ý NGHĨA VÀ NHIỆM VỤ PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	11
1.1.1. Khái niệm về phân tích báo cáo tài chính	11
1.1.2. Vai trò của hệ thống báo cáo tài chính đối với việc phân tích tình hình tài chính của doanh nghiệp	15
1.1.3. Mục tiêu của phân tích báo cáo tài chính doanh nghiệp	17
1.1.4. Ý nghĩa của việc phân tích báo cáo tài chính	17
1.1.5. Nhiệm vụ của phân tích báo cáo tài chính doanh nghiệp	21
1.1.6. Nội dung của phân tích báo cáo tài chính	22
1.2. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU CỦA PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	24
1.2.1. Khái quát chung về đối tượng nghiên cứu của phân tích báo cáo tài chính	24
1.2.2. Đối tượng nghiên cứu của phân tích báo cáo tài chính	26
1.3. CÁC PHƯƠNG PHÁP PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP	27
1.3.1. Phương pháp so sánh	27
1.3.2. Phương pháp loại trừ	32
1.3.4. Mô hình Dupont	42
1.3.5. Phương pháp đồ thị	46
1.4. TỔ CHỨC PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP	47
1.4.1. Lập kế hoạch phân tích	48
1.4.2. Trình tự phân tích	50
1.4.3. Hoàn thành công việc phân tích	54
Chương 2: ĐỌC VÀ KIỂM TRA BÁO CÁO TÀI CHÍNH CƠ SỞ DỮ LIỆU ĐỂ PHÂN TÍCH	57
2.1. TỔNG QUAN VỀ HỆ THỐNG BÁO CÁO TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP	57
2.1.1. Khái niệm báo cáo tài chính và hệ thống báo cáo tài chính doanh nghiệp	57
2.1.2. Phân loại báo cáo tài chính doanh nghiệp	58

2.2. HỆ THỐNG BÁO CÁO TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP HIỆN HÀNH Ở VIỆT NAM.....	64
2.2.1. Hệ thống báo cáo tài chính năm.....	64
2.2.2. Hệ thống báo cáo tài chính giữa niên độ.....	89
2.2.3. Hệ thống báo cáo tài chính hợp nhất.....	89
2.2.4. Hệ thống báo cáo tài chính tổng hợp.....	90
2.3. ĐỌC VÀ KIỂM TRA HỆ THỐNG BÁO CÁO TÀI CHÍNH.....	91
2.3.1. Yêu cầu và nguyên tắc đọc báo cáo tài chính.....	91
2.3.2. Đối tượng, trình tự và phương pháp kiểm tra báo cáo tài chính.....	94
2.3.3. Đọc và kiểm tra Bảng cân đối kế toán.....	98
2.3.4. Đọc và kiểm tra Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh.....	103
2.3.5. Đọc và kiểm tra Báo cáo lưu chuyển tiền tệ.....	104
2.3.6. Đọc và kiểm tra Thuyết minh báo cáo tài chính.....	104
2.3.7. Đọc và kiểm tra Bảng công khai báo cáo tài chính.....	107
2.3.8. Đọc và kiểm tra báo cáo tài chính giữa niên độ.....	108
Chương 3: ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH.....	109
3.1. TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH VÀ YÊU CẦU, MỤC ĐÍCH ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH CỦA DOANH NGHIỆP.....	109
3.1.1. Tình hình tài chính.....	109
3.1.2. Mục đích và yêu cầu đánh giá khái quát tình hình tài chính.....	111
3.2. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT TÌNH HÌNH HUY ĐỘNG VỐN CỦA DOANH NGHIỆP.....	113
3.2.1. Nội dung và chỉ tiêu đánh giá.....	113
3.2.2. Phương pháp đánh giá.....	115
3.3. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT MỨC ĐỘ ĐỘC LẬP TÀI CHÍNH CỦA DOANH NGHIỆP.....	119
3.3.1. Nội dung và chỉ tiêu đánh giá.....	119
3.3.2. Phương pháp đánh giá.....	122
3.4. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT KHẢ NĂNG THANH TOÁN.....	125
3.4.1. Nội dung và chỉ tiêu đánh giá.....	125
3.4.2. Phương pháp đánh giá.....	131
3.5. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT KHẢ NĂNG SINH LỢI.....	133
3.5.1. Chỉ tiêu đánh giá.....	133
3.5.2. Phương pháp đánh giá.....	135
Chương 4: PHÂN TÍCH CẤU TRÚC TÀI CHÍNH VÀ CÂN BẰNG TÀI CHÍNH.....	139
4.1. PHÂN TÍCH CẤU TRÚC TÀI CHÍNH.....	139

4.1.1. Khái niệm và nội dung phân tích.....	139
4.1.2. Phân tích cơ cấu tài sản.....	140
4.1.3. Phân tích cơ cấu nguồn vốn.....	147
4.1.4. Phân tích mối quan hệ giữa tài sản và nguồn vốn.....	152
4.2. PHÂN TÍCH CÂN BẰNG TÀI CHÍNH.....	155
4.2.1. Khái niệm và nội dung phân tích.....	155
4.2.2. Phân tích cân bằng tài chính dưới góc độ luân chuyển vốn.....	156
4.2.3. Phân tích cân bằng tài chính dưới góc độ ổn định nguồn tài trợ.....	161
Chương 5: PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH CÔNG NỢ VÀ KHẢ NĂNG THANH TOÁN.....	167
5.1. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH CÔNG NỢ PHẢI THU, PHẢI TRẢ.....	167
5.1.1. Đặc điểm hoạt động kinh doanh và cơ chế tài chính ảnh hưởng đến các chỉ tiêu phân tích tình hình công nợ phải thu, phải trả.....	167
5.1.2. Ý nghĩa phân tích tình hình công nợ phải thu, phải trả.....	167
5.1.3. Phân tích tình hình công nợ phải thu.....	168
5.1.3. Phân tích tình hình công nợ phải trả.....	174
5.1.4. Phân tích mối quan hệ công nợ phải thu và công nợ phải trả.....	179
5.2. PHÂN TÍCH KHẢ NĂNG THANH TOÁN.....	183
5.2.1. Phân tích khả năng thanh toán nợ ngắn hạn.....	183
5.2.2. Phân tích khả năng thanh toán nợ dài hạn.....	189
5.2.3. Phân tích khả năng thanh toán thông qua Báo cáo lưu chuyển tiền tệ.....	194
Chương 6: PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ KINH DOANH.....	199
6.1. KHÁI NIỆM VÀ BẢN CHẤT CỦA HIỆU QUẢ KINH DOANH.....	199
6.1.1. Khái niệm về hiệu quả kinh doanh.....	199
6.1.2. Bản chất của hiệu quả kinh doanh.....	200
6.1.3. Mối quan hệ giữa các chỉ tiêu phản ánh kết quả kinh doanh và hiệu quả kinh doanh.....	201
6.2. Ý NGHĨA VÀ NHIỆM VỤ PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ KINH DOANH.....	202
6.2.1. Ý nghĩa của phân tích hiệu quả kinh doanh.....	202
6.2.2. Nhiệm vụ phân tích hiệu quả kinh doanh.....	203
6.3. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT HIỆU QUẢ KINH DOANH.....	204
6.4. PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ SỬ DỤNG TÀI SẢN.....	207
6.4.1. Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản chung.....	207
6.4.2. Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản thông qua mô hình tài chính.....	210
6.4.3. Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản ngắn hạn.....	216

6.4.4. Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản dài hạn của doanh nghiệp	223
6.5. PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ SỬ DỤNG NGUỒN VỐN.....	230
6.5.1. Bản chất của nguồn vốn và cơ cấu nguồn vốn của doanh nghiệp..	230
6.5.2. Phân tích hiệu quả sử dụng vốn chủ sở hữu (nguồn vốn chủ sở hữu)	231
6.5.3. Phân tích mối quan hệ giữa hiệu quả sử dụng vốn chủ sở hữu với đòn bẩy tài chính.....	234
6.5.4. Phân tích hiệu quả sử dụng vốn vay	238
6.6. PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ SỬ DỤNG CHI PHÍ	239
6.7. PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ KINH DOANH DÀNH CHO NHÀ ĐẦU TƯ TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN.....	243
6.7.1. Các khái niệm cơ bản về công ty cổ phần niêm yết.....	243
6.7.2. Các chỉ tiêu tài chính đặc thù của các công ty cổ phần niêm yết....	244
Chương 7: ĐỊNH GIÁ DOANH NGHIỆP, PHÂN TÍCH DẤU HIỆU KHỦNG HOẢNG VÀ RỦI RO TÀI CHÍNH.....	249
7.1. ĐỊNH GIÁ DOANH NGHIỆP	249
7.1.1. Khái niệm giá trị doanh nghiệp.....	249
7.1.2. Mục đích của định giá doanh nghiệp.....	249
7.1.3. Các phương pháp định giá doanh nghiệp.....	250
7.2. PHÂN TÍCH DẤU HIỆU KHỦNG HOẢNG TÀI CHÍNH.....	261
7.2.1. Mục đích của phát hiện dấu hiệu khủng hoảng tài chính	262
7.2.2. Phương pháp phân tích phát hiện dấu hiệu khủng hoảng tài chính	263
7.3. PHÂN TÍCH RỦI RO TÀI CHÍNH.....	278
7.3.1. Phân tích rủi ro kinh doanh.....	280
7.3.2. Phân tích rủi ro tài chính	283
Chương 8: DỰ BÁO CHỈ TIÊU TRÊN BÁO CÁO TÀI CHÍNH.....	295
8.1. TỔNG QUAN VỀ DỰ BÁO CÁC CHỈ TIÊU TRÊN BÁO CÁO TÀI CHÍNH.....	295
8.1.1. Khái niệm và ý nghĩa của dự báo các chỉ tiêu trên báo cáo tài chính.....	295
8.1.2. Phương pháp dự báo các chỉ tiêu tài chính	296
8.1.3. Trình tự dự báo các chỉ tiêu tài chính	297
8.2. DỰ BÁO CÁC CHỈ TIÊU TRÊN BÁO CÁO KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG KINH DOANH.....	298
8.2.1. Xác định mối liên hệ giữa các chỉ tiêu trên Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh với doanh thu thuần tiêu thụ.....	298

8.2.2. Dự báo các chỉ tiêu trên Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh.....	300
8.3. DỰ BÁO CÁC CHỈ TIÊU TRÊN BẢNG CÂN ĐỐI KẾ TOÁN	304
8.3.1. Xác định mối quan hệ giữa các chỉ tiêu trên Bảng cân đối kế toán với doanh thu thuần tiêu thụ	304
8.3.2. Xác định trị số của các chỉ tiêu dự báo.....	305
8.4. DỰ BÁO DÒNG TIỀN LƯU CHUYỂN THUẦN TRONG KỶ.....	309
8.4.1. Xác định mối quan hệ giữa tiền và tương đương tiền với các chỉ tiêu trên Bảng cân đối kế toán.....	309
8.4.2. Dự báo dòng tiền lưu chuyển thuần.....	310
Chương 9: ĐẶC ĐIỂM PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH TRONG CÁC DOANH NGHIỆP VỪA VÀ NHỎ	313
9.1. TỔNG QUAN VỀ DOANH NGHIỆP VỪA VÀ NHỎ	313
9.1.1. Khái niệm và vai trò của các doanh nghiệp nhỏ và vừa.....	313
9.1.2. Hệ thống doanh nghiệp nhỏ và vừa ở Việt Nam.....	314
9.2. HỆ THỐNG BÁO CÁO TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP NHỎ VÀ VỪA.....	321
9.2.1. Khái quát chung về hệ thống báo cáo tài chính doanh nghiệp nhỏ và vừa ở Việt Nam	321
9.2.2. Hệ thống báo cáo tài chính doanh nghiệp nhỏ và vừa.....	323
9.3. ĐẶC ĐIỂM PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH TRONG DOANH NGHIỆP NHỎ VÀ VỪA	350
9.3.1. Khái quát chung về nội dung phân tích báo cáo tài chính trong doanh nghiệp nhỏ và vừa.....	350
9.3.2. Đặc điểm phân tích báo cáo tài chính doanh nghiệp nhỏ và vừa ...	354
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	357

LỜI NÓI ĐẦU

Mục đích cơ bản của việc phân tích báo cáo tài chính là nhằm cung cấp những thông tin cần thiết giúp các đối tượng sử dụng thông tin đánh giá khách quan về sức mạnh tài chính của doanh nghiệp, khả năng sinh lời và triển vọng phát triển sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp.

Phân tích báo cáo tài chính là mối quan tâm của nhiều đối tượng sử dụng thông tin, như: Hội đồng quản trị, Ban giám đốc doanh nghiệp, các nhà đầu tư, các nhà cho vay, các nhà cung cấp, các chủ nợ, các cổ đông hiện tại và tương lai, các khách hàng, các nhà quản lý cấp trên, các nhà bảo hiểm, người lao động và cả các nhà nghiên cứu, các sinh viên kinh tế, v.v... Bởi vậy, để đáp ứng yêu cầu nghiên cứu, giảng dạy, học tập và vận dụng vào thực tiễn quản lý kinh tế, Bộ môn Phân tích kinh doanh, Khoa Kế toán, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân đã tổ chức biên soạn giáo trình: "*Phân tích báo cáo tài chính*". Giáo trình này được biên soạn trên cơ sở tham khảo tài liệu trong nước và nước ngoài.

Trong lần biên soạn này, tập thể tác giả đã chỉnh sửa, bổ sung những nội dung mới nhất trong lĩnh vực tài chính và phân tích báo cáo tài chính.

Tham gia biên soạn giáo trình gồm: Tập thể giáo viên Khoa Kế toán, Trường Đại học Kinh tế Quốc dân:

1. PGS.TS. Nguyễn Ngọc Quang - Trưởng Bộ môn Phân tích kinh doanh, biên soạn các chương 5 và 6.

2. PGS.TS. Nguyễn Văn Công - giáo viên Khoa Kế toán, biên soạn các chương 2, 3, 4, 8 và 9.

3. TS. Phạm Thị Thuý - Giảng viên chính Bộ môn Phân tích kinh doanh, biên soạn chương 7.

4. PGS.TS. Nguyễn Năng Phúc - Chủ biên, biên soạn chương 1.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng trong chỉnh sửa, bổ sung những vấn đề mới nhất trong lĩnh vực tài chính và phân tích báo cáo tài chính cho lần tái bản thứ nhất, song cuốn giáo trình vẫn khó tránh khỏi những khiếm khuyết nhất định. Chúng tôi mong muốn nhận được nhiều ý kiến đóng góp tâm huyết của quý độc giả để lần xuất bản sau được hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thay mặt tập thể tác giả

Chủ biên: PGS.TS. Nguyễn Năng Phúc